

Opmaaling i Island.

Af Oberstløjtnant P. F. Jensen.

Opmaalingen i Island, der begyndte i 1902, er flere Gange tidligere omtalt i nærværende Tidsskrift, sidst i 19. Bind (1907—08). Under Verdenskrigen kunde Generalstaben naturligvis ikke afse Personale til dette Arbejde, men efter dens Slutning sendtes i 1919 en mindre Triangulationsekspedition, bestaaende af Undertegnede, en Premierløjtnant og en Guide samt et Par Arbejdssoldater til Nordlandet for at fuldføre den i 1914 afbrudte Triangulation fra Húnaflói til Egnen om Eyjarfjörður, hvor Tilknytning til den der-værende Basis fandt Sted. Aaret efter (1920) sendtes dernæst en Maalerbrigade, bestaaende af Kaptajn Styrmer som Leder, 6 Guider og 16 Arbejdssoldater derop for at fortsætte Detailmaalingen. Man naaede herved frem til den østlige Del af Skagafjorden, hvor Arbejdet blev staaende, indtil det genoptoges i 1930. Grunden til denne Standsning var de vanskelige økonomiske Forhold, der i Begyndelsen af 20erne gjorde sig gældende i saa at sige alle Lande.

Imidlertid var i 1928 „Generalstabens topografiske Afdeling“ slaaet sammen med „Den danske Gradmaaling“ til en Institution: „Geodætisk Institut“ med Professor N. E. Nørlund som Direktør. Under dennes initiativrige Ledelse kom der da atter i 1930 Gang i Arbejdet paa Islands Opmaaling, som man efter den lange Standsning maatte ønske tilendebragt saa hurtigt som muligt. I 1930 arbejdedes der med undertegnede som Leder af hele Opmaalingen: ved Triangulationen af mig, Kaptajn W. Ulrich og en Stabsofficiant, ved den fotogrammetriske Maaling, der dette Aar blev prøvet i Island, af Kaptajn L. Bruhn og ved den almindelige Detailmaaling af 3 ældre Maalere (Stabs- og Overofficerter) og 3 ny tilkomne Topografassistenter. Det sørgelige Uheld indtraf, at en af disse sidste under Arbejdet druknede i en Elv. Triangulationen naaede dette Aar mod Øst til Egnen om Jökulsá á fjöllum, mod Syd til og ind i Ödáðhraun, Detailmaalingen (i 1:100 000) over det høje og van-

skelige Parti mellem Skagefjorden og Øfjorden mod Øst til denne sidste, mod Syd til i Højde med Bunden af Øfjordsdalen. Behjælpelig ved Opmaalingen og ved Indsamlingen af Navne var den unge, intelligente Magister Steinþor Sigurðsson, Lærer ved Latinskolen i Akureyri.

I 1931 foretog jeg kun sekundær Triangulation og tilsaa iøvrigt Detailmaalingen, der udførtes af 8 Maalere, hvoraf 4 ikke tidligere havde maalt i Island. Der laa ved Maalingens Begyndelse overmaade megen Sne navnlig i det høje Parti Nordøst for Øfjorden, hvor Overofficiant Bønnelycke havde store Vanskeligheder at overvinde. Ligeledes generede Manglen paa Græs i den første Tid af Maalingen (der arbejdedes fra sidste Halvdel af Maj til midt i September) en Del Hestenes Anvendelse, saaledes ved Húsavík, hvor Stabsofficiant Nørving maalte, og længere Syd paa hos Overofficiant Ellman. Stabsofficiant H. P. Brædstrup-Holm skulde slutte Maalingen ved Siglufjord, men blev syg og maatte rejse hjem, hvorefter dette Arbejde udførtes af en yngre Maaler. Der naaedes ved denne Maaling, som blev udført i 1:100 000, til en Linie i Syd-Nord et godt Stykke Øst for Húsavík og mod Syd til Egnen S. Ø. for Eyjafjarðardalur og Vest for Mývatn. Ved Siglufjord afsluttedes Maalingen Vest for Eyjarfjörður. Endelig maalttes dette Aar af Topografassistent Jensen og Magister Sigurðsson en Del af det Indre i 1:200 000, nemlig Egnen om Vatnahjallavegur til omkring Jökulsá vestri og Hofsjökklens Nord- og Nordøstrand. Navneindsamlingen foretoges dette Aar af Adjunkt ved Latinskolen i Akureyri Vernharður Þorsteinsson.

I 1932 fortsatte jeg Triangulationen ud til Østkysten og til Flotsdalshérað, idet jeg — som i 1930 — søgte saa langt ind mod det Indre, som Forholdene med Rimelighed tillod. De vanskelige Tider, der gjorde sig gældende paa Island som alle andre Steder i Verden, foraarsagede, at der kun kunde maales med 4 Detailmaalere, der imidlertid maalte et meget stort Stykke Terrain, saaledes at der mod Øst naaedes en Linie i Nord-Syd gennem den østlige Del af Melrakkaslétta og ned til Grimstaðir samt Egnen ved og om Mývatn. Maalingen udførtes af Stabsofficiant Nørving, Overofficianterne Ellman og Bønnelycke og i Maalestokken 1:100 000. Dog maalte navnlig sidstnævnte det øde Terrain Syd for Kelduhverfi til ned mod Mývatn i 1:200 000 (Reykjaheiði, Gæsadalsfjöll, Egnen om Jökulsá á fjöllum). I det Indre og i Fortsættelse af forrige Aars Maalinger i østlig og sydlig Retning arbejdede Magister Sigurðsson og Topografassistent Jensen udelukkende i 1:200 000. De naaede at faa maalt Sprengisandur helt ned til Túngnafells-

jökull og Ódáðahraun ned til Vatnajökuls Nordrand med Kistufell og lidt af Kverkfjöll; mod Øst til Dels til Jökulsá á fjöllum. Navneindsamlingen besøgedes af Adjunkt Þorsteinsson.

I 1933 triangulerede jeg fra Fljótsdalshérað ud til Østkysten og Syd paa til 'Alftafjörður. Forbindelsen til Hornafjörður til Nettet af 1902 naaedes saaledes ikke, væsentlig paa Grund af det taagede og regnfulde Vejr, der ofte hersker paa Østlandet og da navnlig i Egnen Djúpvogur—Hornafjörður. Detailmaalerstyrken var den samme som forrige Aar. De tre foran nævnte Maalere arbejdede i Kystomraadet og i 1:100 000. De øde Strækninger ved Haugsøræfi, Hágangaheiði og Nord herfor maalttes dog i 1:200 000. Der naaedes i Kystomraadet ned til Vopnafjord med Forbindelse mod Vest til det forrige Aar maalte. I det Indre samt omkring Grímstaðir og Møðrudalur arbejdede det samme Personale som forrige Aar og i Maalestokken 1:200 000. Egnene Øst for Mývatn, omkring Grímstaðir og Møðrudalur maalttes og videre i sydvestlig Retning ned til Vatnajökul ved Kverkfjöll og Øst paa til henimod Snæfell. I sidstnævnte Egne fulgte et Par islandske Naturforskere og en Kunstmaler under Ledelse af Rektor Pálmi Hannesson fra Latin-skolen i Reykjavik med Maalerne til gensidig Gavn og Hjælp.

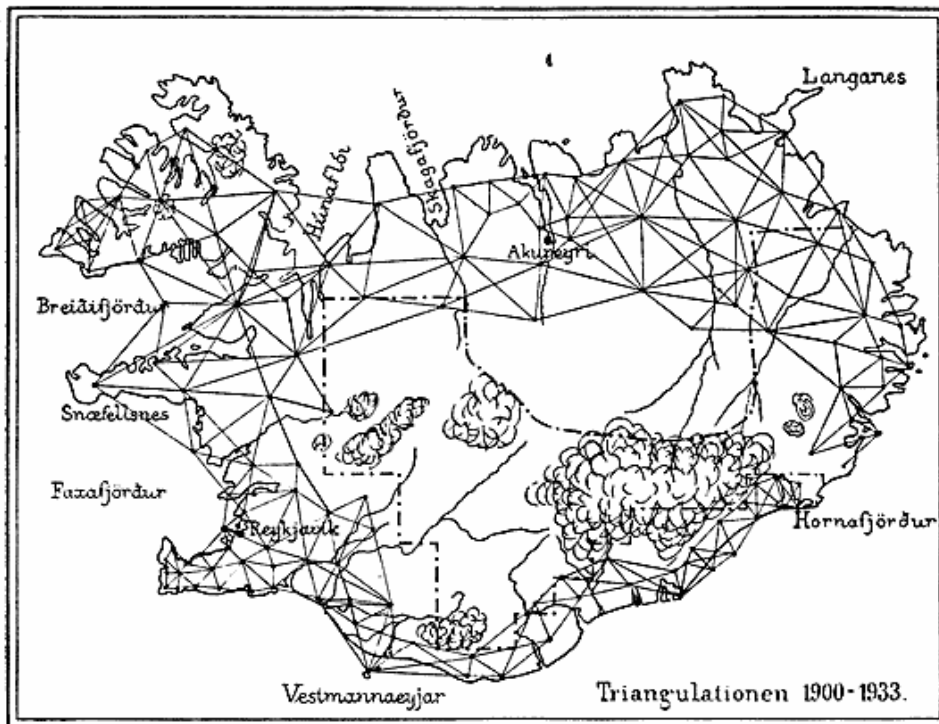
Ordnningen af de siden 1930 udsendte Ekspeditioners Forhold under Maalingen i Island har i det væsentlige været den samme som i tidligere Aar. Dog er mange Forhold lettede betydeligt for os ved den islandske Stats store Imødekommenhed og Hjælpsomhed. Navnlig har dennes Repræsentant med Hensyn til Opmaalingen, Vejdirektør cand. polyt. Geir G. Zoëga, været utrættelig for at imødekomme vore Ønsker og lette os Opholdet og Arbejdet deroppe. De til Arbejdet nødvendige Heste stilles til Raadighed af Staten. Hver Maaler faar 3 Heste, en til sig selv og en til hver af hans 2 Hjælpere (Arbejdssoldater). Ved Triangulationen bruges 5 Rideheste og 10—12 Pakheste. En Maaler raader over to Telte, et til ham selv og et til hans to Folk. Ved Triangulationen har jeg ligeledes to Telte, men heraf er det ene et større, da det skal huse to Soldater og to Følgemænd.

Kosten er baseret paa Konserves, der ved Opmaalingerne i Island stedse er leveret af „A/S De Danske Vin- og Konservesfabriker“. Det fortjener at fremhæves, at der ingensinde har været den mindste Udsættelse at gøre paa dette førende Firmas Produkter, som vi nu har benyttet i mere end en Menneskealder. Arbejder man i beboet Terrain, kan der iøvrigt altid paa Gaardene købes Smør og Mælk og ofte den fortrinlige islandske Mælkeret „Skyr“. Ligeledes haves — i Modsætning til ældre Tider — de fleste Steder

Kartofler. Ved Kystbyerne kan man faa Fisk og flere Steder inde i Landet den delikate Forel (isl. Selung). Det Personale, der arbejder i det Indre, har naturligvis ikke disse Muligheder, men maa alene holde sig til Konserves, Brød og andre Retter, der let kan medbringes og let tilberedes.

Af det foregaaende fremgaar det, at der i de beboede Kystegne er maalt i 1:100 000, medens der i det Indre er maalt i 1:200 000. Her er Jordbunden nemlig af meget ringe Værdi, næsten helt øde,

Skitse af Trekantnettet og Grænse for Opmaalingen i Island indtil 1933.

ganske ubeboet og ubeboelig og kun af almen Interesse omkring de faa Veje, der fører gennem Landet, samt omkring de sparsomme smaa Græsarealer, der findes hist og her. For at fremme Maalehastigheden navnlig i saadant vanskeligt Terrain er der af Geodætisk Institut siden 1930 saavel ved Maalingen i 1:200 000 som ogsaa almindeligvis i 1:100 000 anvendt en særlig Fremgangsmaade („Basismetoden“), hvorved en Detailmaalers Arbejdspræstation pr. Arbejdsdag omtrent er blevet fordoblet i Forhold til, hvad der tidligere er opnaaet. Der er saaledes pr. Maaler pr. Arbejdsdag i Gennemsnit maalt i 1:100 000 ca. 15 km², i 1:200 000 ca. 45 km². Arbejdets Standpunkt ses af hosstaaende Skitse. Alt hvad der ligger udenfor den stiplede Linie er detailmaalt.

SUMMARY

The article contains an account of the surveying of Iceland as carried out since 1914. During the Great War the work was entirely suspended, but in 1919 the triangulation was completed as far as Eyjafjörður, and in 1920 the minute survey reached the easterly part of Skagafjörður, whereupon extraneous circumstances put a stop to the work until 1930. In that year the survey was resumed by the „Geodetic Institute“ which, with Professor N. E. Nørlund as its Director, had been established in 1928 by merging The Danish Geodetic Survey with the Topographic Department of the General Staff. Since then and up to the present year triangulation has been continued as far as Alftafjörður in the east of the island and the minute survey to Vopnafjörður. In contrast to the practice in former times the survey has now been carried deep into the country, so that Sprengisandur and Odáðahraun for instance have been surveyed right down to the north edge of Vatnajökul.

Equipment, provisioning (tinned foods supplied by De danske Vin- og Konserverfabrikker, I. D. Beauvais) and working methods have mostly been the same as before; the minute survey, however, has been made by a special method, the „base method“, which has ensured rapid progress, viz. with the scale of 1:100 000 about 15 sq. kilometres and 1:100 000 about 45 sq. kilometres per surveyor for each working day.

The Government of Iceland has been of the very greatest assistance and support to the surveying staff, its representative Mr. Geir G. Zoëga, Director of Roads, having been untiring in his efforts in this respect.
